
Opgave 3 2025: een ruimte-utopie

In 2012 verraste de Nederlandse organisatie Mars One de wereld met een ambitieus project: de organisatie wil een nederzetting op Mars bouwen die nog voor 2025 door de eerste mensen bewoond moet gaan worden.

Misschien wel het meest opvallende aan het plan is dat de kolonisten niet meer terug zullen keren naar aarde. Om het project haalbaar te maken moeten de kosten omlaag en daarom krijgen de kolonisten geen retourtje, maar slechts een enkeltje Mars.

Technisch gezien is Mars One nu al mogelijk, maar vóór vertrek zullen de geselecteerde kolonisten wel uitgebreid moeten worden getraind. Zij moeten zelf noodzakelijke reparaties kunnen uitvoeren en medische zorg aan elkaar kunnen verlenen. De kolonie moet ook, gezien de hoge kosten van bevoorrading vanaf de aarde, zoveel mogelijk zelfvoorzienend worden. De kolonisten zorgen zelf voor water en voedsel. Water is aanwezig in de bodem van Mars; voedsel zullen de kolonisten zelf moeten verbouwen in kassen.

Het project roept allerlei filosofische vragen op. Hoe richten de Marsbewoners hun samenleving in? Welke rechten en plichten hebben de bewoners jegens elkaar?

Om dergelijke vragen over de rechtvaardige inrichting van de samenleving te kunnen beantwoorden gebruiken sommige filosofen de ideeën van een natuurtoestand en een maatschappelijk verdrag, ook wel sociaal contract genoemd.

3p 11 Leg uit:

- wat de natuurtoestand en het maatschappelijk verdrag met elkaar te maken hebben,
- in welk opzicht de kolonisten van Mars One zich **wel** in een natuurtoestand bevinden en
- in welk opzicht de kolonisten van Mars One zich **niet** in een natuurtoestand bevinden.

Ondanks een uitgebreide training kan er in de praktijk natuurlijk nog van alles misgaan met Mars One. Stel je het volgende scenario voor:

De kolonie bestaat uit acht kolonisten. Iedere kolonist heeft een moestuintje waarin hij zijn eigen eten verbouwt. Door een storing in de watervoorziening mislukken echter de oogsten van alle kolonisten. Gelukkig heeft iedere kolonist een reservevoorraad voedsel voor zichzelf aangelegd, met uitzondering van kolonist Luna. Zij droomde liever weg bij het uitzicht op de sterren en heeft vergeten een reservevoorraad aan te leggen. Nu de oogst mislukt is, heeft zij bijna niets meer te eten. Luna vraagt aan de andere kolonisten of zij iets van hun voorraad mag. Vijf van de zeven kolonisten weigeren Luna te helpen. Volgens hen is het onzeker wanneer er weer opnieuw geoogst kan worden. En zij vinden dat het Luna's eigen schuld is dat ze bijna geen eten meer heeft. Gelukkig heeft Luna een boek van de filosoof Peter Singer naar Mars meegenomen. Daarin heeft zij iets gelezen over opoffering. Met de ideeën van Singer hoopt Luna de weigerende kolonisten te kunnen overtuigen dat zij haar wel eten moeten geven. Een van de weigeraars kent echter de kritiek van Liam Murphy op Singers ideeën over opoffering. Tussen Luna en de weigerende kolonisten ontstaat een verhitte discussie.

4p 12 Leg uit:

- welke drie argumenten van Singer Luna kan gebruiken om duidelijk te maken dat de anderen de morele plicht hebben om haar te helpen,
- in welk geval Luna zich kan beroepen op de gematigde variant van Singers opofferingsprincipe en
- of de kolonisten Luna aan eten zouden moeten helpen volgens Murphy.

Beargumenteer vervolgens of jij vindt dat Luna's nalatigheid om een eigen reservevoorraad aan te leggen, van invloed moet zijn op de plicht van de anderen om haar te helpen. Maak daarbij een afweging tussen leed en verantwoordelijkheid.

Volgens de organisatie van Mars One zullen de toekomstige kolonisten niet alleen een uitgebreide medische en technische training krijgen ter voorbereiding op hun reis naar Mars; zij zullen ook leren over verschillende politieke systemen en manieren van besluitvorming. De keuze welk systeem uiteindelijk op Mars gebruikt zal worden, laat de organisatie over aan de kolonisten.

tekst 4

De astronauten zullen moeten bepalen hoe zij zichzelf politiek organiseren voor een redelijk en rechtvaardig besluitvormingsproces. In het begin, als de kolonie nog erg klein is, zullen beslissingen waarschijnlijk collectief genomen worden en op basis van unanimititeit. Wanneer de gemeenschap verder groeit, zal het nodig zijn complexere systemen te ontwikkelen om met conflicten om te gaan en effectief beslissingen te kunnen nemen.

naar: www.Mars-One.com

Laten we uitgaan van het volgende scenario:

Het Mars One-project is een groot succes en vele aardbewoners zijn geïnteresseerd in een leven op Mars. In het begin was de kolonie een kleine gemeenschap waarin iedereen overlegt en mag meebeslissen. De kolonie is inmiddels uitgegroeid tot de omvang van een klein land. Daarom krijgt de kolonie van de aarde de status van onafhankelijk land. Naarmate de bevolking van het nieuwe land Mars groeit, bepalen de eerste inwoners steeds meer wat de nieuw aangekomen inwoners wel en niet mogen doen. Zo moeten alle nieuwe inwoners hun persoonlijke bezittingen afstaan. Ook mogen ze zich niet zonder toestemming binnen het land Mars verplaatsen en mogen ze niet meebeslissen over wie welk werk verricht.

John Stuart Mill beantwoordt de vraag hoe verschillende landen of staten zich tegen elkaar op dienen te stellen en of landen zich mogen bemoeien met de manier waarop een ander land met zijn onderdanen omgaat.

3p 13 Leg met tekst 4 uit dat de spanning tussen individuele en collectieve zelfbeschikking groeit als de omvang van de kolonie toeneemt.

Leg vervolgens uit op welke manier de 'aardse' landen volgens Mill:

- zich **wel** mogen bemoeien met de manier waarop de oude inwoners de nieuwe inwoners behandelen maar
- zich **niet** mogen bemoeien met de manier waarop de oude inwoners de nieuwe inwoners behandelen.

Nadenken over ideale samenlevingen is van alle tijden. Het bekendste voorbeeld is wellicht *Utopia* van Thomas More. In dit boek schetst More een ideale samenleving waarin niemand iets tekortkomt en het geluk van de inwoners centraal staat. In Utopia werkt iedereen voor het algemeen belang. Alle bezit is gemeenschappelijk en iedereen krijgt net zoveel voedsel als hij of zij nodig heeft. Ook is er een strenge bevolkingspolitiek in Utopia: als er te veel kinderen zijn in een gezin, worden kinderen overgeplaatst naar andere gezinnen. En mensen uit overbevolkte gebieden moeten emigreren naar gebieden waar te weinig mensen zijn. Op deze manier moet er volgens More genoeg zijn voor iedereen. More schreef zijn boek tegen de achtergrond van de grote sociale problemen in zijn tijd, het Engeland van begin zestiende eeuw. Engeland werd in die tijd geplaagd door grote groepen rondzwervende armen, zonder werk en inkomen. Grote stukken gemeenschappelijke grond waren opgekocht of ingepikt door een kleine groep rijken. Volgens More was de toegenomen armoede te wijten aan deze inperking van de gemeenschappelijke weidegronden, de zogenaamde meenten.

Volgens de ecooloog Garrett Hardin leidt het gebruik van gemeenschappelijke gronden onvermijdelijk tot een tragedie van de meent.

- 4p 14 Leg uit dat door het inperken van de gemeenschappelijke gronden de tragedie van de meent eerder optreedt.
 Leg vervolgens met de inleiding bij de vraag uit dat in *Utopia* van More twee oorzaken voor het ontstaan van de tragedie van de meent zijn opgelost.
 Beargumenteer tot slot met Mores *Utopia* of jij denkt dat de tragedie van de meent onvermijdelijk is.

Een ander beroemd voorbeeld van nadenken over een ideale samenleving is *De Staat* van Plato. In dit boek schetst Plato wat in zijn ogen een rechtvaardige samenleving is. Hierin moet iedereen datgene doen waar hij of zij goed in is: de één is wijs en moet daarom leiding geven, terwijl een ander moedig is en daarom geschikt is om het land te verdedigen. Plato voert dit idee in *De Staat* verder door, door de ideale samenleving te verdelen in drie verschillende sociale klassen: 1. boeren en ambachtslieden, 2. soldaten en 3. bestuurders. Plato gaat nog een stap verder en stelt dat mensen vóór hun geboorte al ingedeeld moeten worden bij een sociale klasse: goede bestuurders brengen immers de beste bestuurders voort. In Plato's rechtvaardige samenleving ligt dus van tevoren al vast welke functies iemand kan bekleden.

In *Een theorie van rechtvaardigheid* heeft John Rawls een gedachte-experiment ontworpen om te testen of een samenlevingsvorm rechtvaardig is. Volgens Rawls is een samenleving alleen rechtvaardig als zij gekozen kan worden vanachter een 'sluier van onwetendheid'.

- 3p 15 Leg uit:
- tot welke opvatting van rechtvaardigheid Rawls' gedachte-experiment leidt en
 - waarom Rawls Plato's ideale samenleving onrechtvaardig zou vinden.
- Beargumenteer vervolgens of Plato's samenleving toch achter een sluier van onwetendheid gekozen zou kunnen worden als iedereen doet waar hij goed in is.